

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 26. kimovca 1861.

List 20.

Pravične želje katoliških Slovencev.

(Z Dolenskiga.)

Veliko, pravično in zaslužno je sedanje poganjanje za obveljavo našiga materniga slovenskiga jezika za dom, cerkev in šolo, za družinsko, občinsko in očitno življenje. Pa še potrebniši pravičniši in zaslužniši je, poganjati se za ohranjenje, vterjenje in oživljenje svete katoliške vere med nami. Nar bolj pa bo, ako bo obodvoje, vera in narodnost, v pravi primeri združeno med sabo, združeno kot duša in teló; potem bo eno družimu služilo v pomoč in povzdigo, in narodnost v mejah svete, nezmotljive vere, ne bo v nevarnosti, se zvréti v sovraštvo do družih narodov, kar je nečloveško in nekeršansko. Po pravi razmeri pa na vero poseben ozir imeti, je naše dni toliko bolj potrebno, ako pogledamo in prevdarimo, kako slaba je zastran vere zlasti med omikanci svetnih stanov, kateri se le z nemškimi nekatoliškimi in nejeverskimi časniki pasejo, in se s to nar bolj razširjeno kugo čisto ob vero pripravijo. Po takim, ko vse počenjanje zoper sveto vero tako dolge berzde ima, se nam ni čuditi, de so tudi v našim državnim zboru večí del možjé, ki so s tem brezbožnim, nejeverskim duham navdani. Kaj nam je odtod upati, nam lepo in po pravici pové „Danica“ v 16. listu: „Od taciga zbora, ki toliko sovraštvo zoper sv. Cerkev, njene naprave, rede i. t. d. razodeva, nič dobriga ne pričakujemo — za Slovane nič — za sv. Cerkev še manj.“ Le Eden je, ki nam more pomagati, ki svoje svete Cerkve in tudi nas katoliških Slovencev ne bo zapustil.

Kaj večina nemških časnikov naše dni iše in zahteva, kam naš državni zbor nemških poslancov kaže, kam ne le na Laškim, ampak tudi v mnogih družih deželah naše dni vse meri: to nam po nekim spisu prav v živo popisuje čversto katoliška „Gegenwart“ v 122. listu t. l. z naslednjimi besedami: „Naše dni se svét baha z napredkam v obertnii; in nikoli je ni bilo večí revšine. Ponaša se z napredkam vlnudnosti, in nikoli je ni bilo med kristjani večí razujzdanosti. Hvali se z novimi državnimi naredbami; in poglavarji in narodi si niso več svesti svojiga posestva in življenja. Visoko se nosi s sedanjim vekam, ga do Boga povzdiguje; pa je več let že enak ognjeni góri, ki je nastavljena, vsak trenutek vse požreti. Usti se, in punt napravlja; ponaša se, in ropa mesta in dezele; hvali se, in preliva potoke domačinske kervi; povzdiguje se, in v sužnost deva pol svetá; košati se in trepeče, košati se in strada; košati se, in si ne vé pomagati; košati se, in konec jemlje. V resnici, noroglavo košatenje! Bahaje in ukaje se ima v brezno prekucniti. To se namerja! Pa odkod izhaja vse to? Svét Boga od sebe odriva, in brez Boga hoče živeti. Vero in pravo bogočastje od sebe pahá, in brez vere in bogočastja hoče živeti. Večnost za basen razglasuje, in le za ta čas hoče živeti. Vest je zamoril, in brez vesti hoče živeti. Še to, kar je pametniga v človeku, je počut-

nosti podvergel. Keršanska izreja se zapuša in zatira, in od brezvestnosti se pričakuje ves blagor. Otroke materni roki svete Cerkve odteguje, in jih najemnikom izročuje. Tako se otroci razvajajo in spridena mladina odrasa; tako se zakoni skrunijo, in družinsko življenje razpada; tako se zvréze omika v prekanjeno divjačnost; tako mogoče postane, de se ravno in javno, vradno in vladno laže, obrekuje, goljfuje, ropa, mori, se knezi in narodi zatirajo, se Cerkvi in ve-ti okrutna sila dela, in de se tako ravnanje še clo za napredek omike in vlnudnosti, svobode in sreče občuduje, in s častjo in slavo obklada. Imeti se hoče omikano nejeverstvo. Na to vse meri.“ —

Prav imate, drage naše „Novice!“ de se za obveljavo slovenskiga jezika v šoli in vradu vojskujete in poganjate. Ne samo gledé na časni prid in splošno omiko našiga ljudstva, ampak tudi v oziru vere ter prave keršanske omike Slovencev je hvale vredno enako poganjanje po zmernim potu. Lepo in po pravici pravi „Danica“: „Ko se bode slovensini zastran njene besede pravica pri-gotovila, bo tudi dežela zastran katoliške vere bolj zavarvana. Dokler Slovenec v resnici Slovenec ostane, se sveti katoliški veri ne bo lahko iznejeveril.“ Ako bo slovensina v nižjih in visjih šolah med nami, kakor gre, prav obveljala, se bodo le domačini bolj za učnike postavljali, od katerih se je za ohranjenje in povzdigo katoliškiga duha sploh boljšiga nadjati, kot od ptujcev. Kolikor se spomnimo še nazaj na svoje nekdanje učnike v šolah, smo učnike svojiga slovenskiga rodú sploh za boljši katolicane spoznali, kot pa učnike zmed Nemcev nam poslone z nekterimi razločki. Ako je pa učenik nekatoliškiga duha, kakošniga duha se morejo potem učenci navzeti? Od kod izvira, de je med omikanimi svetnimi stanovi, kar moštvo po nemških šolah izučeno za deva, tako malo vere najti? Kako je to, de se v državnim zboru na Dunaji ravno nemški poslanci katoliški Cerkvi nar bolj sovražne, nar bolj brezbožne razodevajo? Ni mar to sad sedanje nemške omike? *) Kdo more tajiti? Torej, naši časniki, le poganjajte se čversto in stanovitno za obveljavo slovenske narodnosti, ter za pravo omiko v duhu slovenskim!

Prava omika pa se najde le v keršanstvu; zunej keršanstva je ni bilo, je ni, in je ne bo prave omike. De se le v keršanstvu na podlagi narodniga jezika prava omika vstanoviti, speljati in vterditi more, je že iskren domoljub, čast, go-p. dopisovavec „iz Krašnje“, s svojimi prelepimi spisi prav živo in prepričljivo v „Danici“ dokazal. „Le en Gospod je, le ena vera“ piše sv. Pavel. Le eno je torej pravo keršanstvo, le ena prava vera, le ena resnica, (torej tudi le ena prava olika; — vse drugo laž in zmota. Le en Kristus je, in le eno Cerkev je On postavil, ktera

*) Vzrok je zanesljivo ta, ker Nemci imajo silo veliko opraviti z oliko uma (po protestanskim kopitu), serce (naravo) pa preveč zanemarjajo; um pa vselej v nar večí zblode zagazi, ako se na podlagi sv. vere ne zobrazujejo. Vred.

je vse njegove verne in djanske (zadržanske) nauke vse čase učila, vse nespremenjene ohranila in jih bo pod Njegovim ji obljubljenim varstvom ohranila do konca sveta. In tako se je vse čase le katoliška Cerkev skazala. Vse drugoverstva so od stebra resnice, od prave Cerkve Jezusove odcepljene, odločene, zmotene stranke, ki se s tem le slepe in zapeljujejo, ko pravijo, da verujejo, kakor mi, v Jezusa Kristusa. Kdor vsih členov svete vere, vsih naukov Jezusovih ne sprejme in ne veruje, ne veruje v Jezusa Kristusa. Kdor edine od Jezusa postavljene Cerkve ne posluša, ne veruje v Jezusa Kristusa. Kdor se derži verske stranke, od prave Cerkve Jezusove odločene, ne veruje v Jezusa Kristusa; ker Kristus ni razdeljen; On je včeraj in danes, to je, vselej ravno tisti," piše sv. Pavel. Ker je pa le katoliška vera prava vera, „brez vere pa ni mogoče Bogu dopasti," že iz tega vsak mora sprediti in spoznati, da zunej katoliške Cerkve ni zveličanja.

Po takim živim prepričanju mi katoliški Slovenci čez vse drugo hočemo skerbeti, da ta nar dražji, neprecenljivi dar Božji, sveto katoliško vero, z Božjo pomočjo vseskozi zvesto ohranimo. To nam je zdaj v skerbi toliko bolj, ko vidimo, da nam vlada svete vere ne bo branila, da jo bomo mogli le sami varvati; ko vidimo, da derzavno svetovavstvo Avstrije za katoliško državo, kar bi ji bilo le v naj viksi čast in srečo, še spoznati neče; ko vidimo, da je množini brezbožnih časnikov vse dovoljeno, zoper katoliško Cerkev pisati, ter njene svetinstva in naprave in njeno duhovščino černiti, skruniti in obrekovati prav po peklenško. S to resnično voljo in s temi pravičnimi željami se obrnemo zdaj do vas vsih, ki za naše časnike pisate, in do vas, ki jih vredujete, z našimi „Novicami" vred, ter vas serčno in živo prosimo: Pisite nam v duhu katoliškem! To zahtevamo tudi od vas vsih, kateri namerjate, kak nov, politisk ali nepolitisk, vraden ali nevraden časnik spraviti za nas Slovence na dan. Prav je, le potegujte se za obveljavo naše narodnosti in za njene pravice po postavnim potu; pred vsm pa ne pozabite nam pisati le v duhu katoliškem. Pisate nam katoliška Slovencem; torej vas po okolišinah sedanjiga časa toliko priserčniši prosimo: pišite nam v duhu katoliškem! Katoličan po pravim verskim prepričanju ne more biti vnemarn (indifferent) do svoje vere. Ne pravimo, da naj bodo enaki listi cerkveni listi, ker taciga imamo, ampak le to pravimo, da naj bodo pisani v duhu katoliškem, da naj se ne bojé pokazati katoliškiga značaja. Saj tudi „Volksfreund," „Gegenwart," „Vaterland" — — niso cerkveni ali duhovni listi, so pa vendar katoliški listi, ker so v duhu katoliškem in sploh za katoličane pisani; ravno katoliškim svetnim stanovam so še bolj kot duhovnim potrebni. Ne išemo, da bi nam enaki listi dajali zadržanske nauke, verske razlage; kratka opomba, kak pristavek, kaka beseda h kaki dogodbi ali novici je dosti v dokaz, da časnik derži s katoliško Cerkvijo, s katoliškimi naukami, s katoliškim cerkvenim poglavarjem, s postavami in pravicami katoliške Cerkve; dosti je, da se le misel katoliška, značaj katoliški razodene —

Vi castiti vredovavci in pisavci naših časnikov! ako bote za našo omiko v narodnim našim jeziku, pa le v katoliškem duhu prav skerbeti, bote pri tem imeli še to veliko tolažbo, da bote pred Gospodam nebes in zemlje, kateri bo tudi vas k sodbi poklical, veliko lajljeji obstali, ter gotovši usmiljenje najdlji, kteriga vsi želimo in potrebujemo. Vsi bomo stali v kratkim pred Njim, ki je tako tehtne besede izustil, rekoč: „Kdor bo mene pred ljudmi spoznal, njegaj bom tudi jez spoznal pred svojim Očetam, ki je v nebesih." — „Kdor ni z menoj, je zoper mene; in kdor z menoj ne pobira, raztresa."

Pogovor dveh protestantov od Lutrovih naukov.

Poleg nemškiga. — Spisuje Marešič.

Sedmi pogovor.

Od obhajila v eni podobi; od svete maše; od moljenja svetiga Rešnjiga Telesa.

Vilko. Si nabral kaj od zadnje večerje v Lutrovih knjigah? Lej bratec, mi verujemo in katoličani, da zadnja večerja je zakrament, pa papeževi ne dajo priprostim vernim keliha piti, in tako jim odvzamejo sveto kri Jezusa Kristusa.

Bogoljub. Katoličani ti tega ne bodo nikoli poterdili, da verni ne prejemajo drage kervi Jezusove.

V. Naj poterdijo ali ne, resnica je vendar, da le njih duhovni kelih pijejo.

B. Dobro; pa ucijo, da je Jezus pričujoč v obeh podobah s kervjo in z mesam, da tedaj ni treba obeh podob prejeti, ko človek v eni podobi celiga Jezusa prejme, kakor takrat, če ga v obeh podobah prejme. Zato verujejo katoličani, da ima cerkev pravico in dopušenje, eno ali obe podobi deliti. Lej, to je nauk katoliških.

V. Ni pa Lutrov nauk.

B. Ni sicer nauk današnjih luteranov, in zakaj ne? Ker so se popolnoma od Lutroviga uka ločili. De prav umeš, beri v prvem zvezku, stran 219, a, kaj naš popravljevec 1520 v odgovoru na pisemce oficijala (vradnika) v Stolpen-u govori:

V. „Všec mi je, da zapové in učí, da naj je človek zadovoljin z eno podobo, in naj terdno veruje, da Kristus ni razkosljan, temuč celi in popolnoma v vsaki podobi. To tudi jest verujem, in vsaciga prosim, da naj tem pisemcu v tej reči veruje, in tudi v moji pridigi ni drugač."

B. Si slišal zdaj?

V. Kje pa je imenovana njegova pridiga?

B. Le poiši stran 211, a, lej tu gori le. Kdaj de jo je govoril? Leta 1520; tu prični.

V. „Nisim ne rekel ne svetoval, in tudi moja misel ni, da naj eden, ali de naj več škofov začne iz svoje lastne oblasti obe podobi deliti, le če bi bilo to po sploh ali občinskem zboru (concilium-u) vpeljano."

B. Je to luteransko ali katoliško?

V. Ni treba več dolgo popraševati ali odgovarjati.

B. No, natoči mi tam kaj žganiga; bom ti napil, da bom katolik!

V. Čemu pa duhovni papeževi prejemajo na altariji obe podobi, ni jim kali ena zadosti?

B. Ena jim je tudi zadosti, če se le obhajajo, in ne beró maše; če pa mašo beró, se poslužijo obeh podob, ko pravijo in verujejo, da to opravilo na altariji je predpomenil že dar, kteriga je Melkisedek v kruhu in vinu opravil, in kateri je bil predobraz večniga duhovstva Kristusoviga po redu Melkisedekovim. Katoličani verujejo, da se po tem večnim duhovstvu Kristus vsaki dan v svoji cerkvi daruje pod podobo kruha in vina po rokah duhovnov, zato imajo pri maševanju vedno kruh in vino, kakor je tudi Jezus kruh in vino v roke vzel, ko je zadnjo večerjo postavil. De se tega še bolj prepričaš, beri v prvem zvezku str. 95, b, kar je Luter pri razlaganju 109. psalma učil.

V. Res je, tu je pisano nekaj od Melkisedeka. „Melkisedek je bil kralj in duhoven, in daruje vino in kruh, tudi za svetiga Abrahama in za njegovo družino. V kateri podobi se oznanuje, da ni noben svetnik tako pobožen, če se Kristus za njega ne daruje, bi bil pogubljen, kajti on sam je duhoven za vse ljudi." Dobro, to tudi jest verujem; in to se je že zdavnej zgodilo, da se je Jezus na križu daroval.

- B. Le beri dalje stran 96, a.
- V. „Zdaj, kaj pa je, de je Melkisedek kruh in vino daroval za Abrahama? To pomeni duhovstvo Kristusovo v zdanjim času do sodnjiga dne, de daruje skrivni zakrament altarni njegoviga svetiga telesa in drage kervi v kersanstvu.“ Je kali ta dar maša?
- B. Luter naj ti odgovori; od tega je on govoril leta 1520 in učil, de je sveta maša edina vnanja naprava, s katero se v kersanstvu Bogu mora služiti. Beri v prvem zvezku, ki ga pred seboj imaš, v pridigi je, str. 330.
- V. Moram brati celo pridigo?
- B. Ne, stari, toliko ti nočem nakladati; léj, tu začni.
- V. „De si Kristus pripravi prijetno, ljubeznjivo ljudstvo, katero bi bilo koristno s ljubeznijo med seboj sklenjeno, je preklical vso Mozesovo postavo, in de bi ne dal priloznosti se ločiti in deliti, ni več ko le eno šego ali postavo postavil vsimu svojimu ljudstvu, to je, sveto mašo. Zakaj če tudi je kerst vnanji način, se godi le enkrat, in ni vadba celiga življenja, kot je sveta maša. De bi znanprej ne bilo nobeniga družiga vnanjiga načina, Bogu služiti, kakor sveta maša, in kjer se ta opravlja, tam je prava božja služba.“
- B. Oberni in beri stran 322, a, naprej ali dalje.
- V. Kje hočem pričeti?
- B. Tukaj, skorej gori na verhu.
- V. „Zdaj vidimo, koliko delov de je v tem testamentu ali v maši. Pervi je sporočitelj (testator), ki oporoko (testament) naredi, Kristus; drugi so nasledniki, katerim je oporoka odkazana, to smo mi kristjani; tretji je testament sam na sebi,“ to so besede Kristusove: To je moje telo, katero bo za vas dano, — to je moja kri, ktera bo za vas prelita, novi, večni testament, i. t. d. Četerti pečat ali znamenje kruh in vino, v teh (podobah) njegovo pravo telo, in njegova prava kri: kajti vse mora živeti, kar je v tem testamentu; zato ga ni postavil v mertvi pis in pečat, ampak v žive besede in znamenje, katero se vsak dan ponavljajo. — In to pomeni duhoven, ko hostijo vzdigne, de ne nagovori toliko Boga, kakor nas, kakor bi hotel nam reči: Lejte tu, to je pečat in znamenje testamenta, v katerim nam je Kristus odkazal odpušanje grehov in večno življenje. V to kaže petje v koru: Hvaljen bodi, kateri pride k nam v imenu božjim!“ He, he!
- B. Beri dalje, bolj doli, — tu le, boš te vidil, kako se mora maša visoko častiti.
- V. — „Kakor bi se kdo obnašal, ko bi mu kdo deset jezer forintov daroval, toliko in še bolj se moramo proti maši obnašati, ki ni nič družiga, kakor nar čistejši, večni dobri testament, Kristus nam jo je daroval.“ — Spoznati moram, de mi svete maše tako visoko ne častimo, kakor jo je Luter častil. —
- B. Moraš zmirej bolj in bolj spoznati, de smo v mnogih členih Lutrov nauk zapustili. Če hočemo pravo božjo službo imeti, moramo tudi sveto mašo imeti, naš dragi Luter nam jo dosti jasno priporoča. Sploh, vse mi kaže, de pri katoličanih samih je resnica; tje se morava verniti, starče, kjer so naši očaki bili.

(Dalje nasled.)

Brincovo zaprašanje in jezuitarske šole.

Novo spričevanje, kakošne misli v prid katoliške Cerkve gospodarijo v državnim svetu, se razodeva v vprašanji (interpelaciji) poslanca Brinca do ministerstva zastran jezuitskih gimnazij. Komur se je le kterikrat sanjalo od jezuitarskih šol, lahko vé, koliko nauka v raznih šolskih tvarinah skoz več let imajo, in kako ojstrim spraševanjem v svojim redu so podverženi prihodnji šolski učenci; tudi lahko vé, de so imeli jezuiti vse čase in imajo še zmiraj

nar izverstniši učence, ki jim nikjer ni britko, spraševanju se podvreči, in de so jezuitarski učenci v primeri z drugimi nar boljši se skazovali. Komur so te reči le malo malo znane, bo spoznal, kako neslana je Brincova interpelacija; in če se k temu privzame, de to do tako preizverstniga reda silno sovražno in nevošljivo djanje ima 52 podpisov zmed deržavnikov, se lahko vnovič spozná, koliko katoliški Cerkvi in njenim nar boljšim napravam sovražniga življa je v deržavnim zboru. Je pa izpeljava tistiga baranja taka-le: Postava zapoveduje, de naj gimnazialni učenci spraševanju se podveržejo; sliši se pa, de učenci jezuitarskih gimnazij ti postavi niso podverženi; vprašamo tedaj 1. Če ima res jezuitarski red zastran gimnazij kako prednosti, in ktere? 2. Če meni ministerstvo še dalje to terpeti, ali kaj misli temu nasproti storiti? — Odgovoriti bi se utegnilo na take po tuhnjene zvijače lahko in prosto: Vi dohtar Brinz s svojimi tovarši ste ali tako nevedin, de od jezuitarskih gimnazij čisto nič ne veste, ali pa tako hudovoljniga serca, de njih izverstne šole hočete obrekovati: ne v prvim ne v drugim primerljeji niste vredin, de tukaj sedite.

Namesto tacih interpelacij brez glave in možgan, s kterimi se brezvestno dragi čas trati, naj bi se raji interpeliralo za potrebne reči, na pr.: Kako de jetnišnice z več sto jetniki še lastniga duhovniga pastirja nimajo? Kako, de se ne preskerbē posebne naprave, de bi se derhalstvo postopačev proletariata ne množilo? Kako bi se v prihodnje volnje napravile, de bi ne prišlo v deržavni zbor toliko sovražnikov katoliške Cerkve in narodovnih pravic i. t. d. i. t. d.

Druga reč, ki kaže, kakošen duh na Dunaji piha in udriha, je prošnja, ki jo neki meni več vseučilišnih profesorjev do ministerstva napraviti, de naj se vseučilišna cerkev zopet vzame od jezuitam, ki jim je bila leta 1856 zročena. Med drugimi dolženji, iz kterih magarcovo uho in lesičji rep gleda, je neki tudi pritožba zoper bratovšine, ki jih jezuiti priporočajo, misticni (?) nagovori in pobožnosti, kakoršne reči so mende mnogim učencim tako malo disale, de iz stanovitne zamerze zoper jezuitski red celo več v cerkev ne hodijo; namesto tega pa de nar veči del pričujočih so stare žene. In še več take slamarije. — Dunajski list pa, ki to reč dobro vé, pravi k temu, de je cerkev, od kar je v rokah jezuitov, ne le od zenskih, ampak v prav nenavadni obilnosti tudi od moških prenapolnovana, ki je pa poprej (dokler je niso jezuiti imeli), skorej čisto prazna bivala, in je pač tudi tisto „ne majhno število učilištv,“ ki se je zdaj ogiba, komej kdej znotraj svojih zidov vidila. Tako kaže, de se je vse zedinilo in zoper katoliško Cerkev vzdignilo, kar koli ima Dunaj piškaviga, truhliga, okuženiga in okužljiviga, in kar je z deržavnim zborom enaciga v to nesrečno mesto pritegnilo. To veliko gnjezdo ljudstvam srečo leže, pa bo kače in modrase izleglo, če mu bo dano. Kokoši te lege so namreč freimaurerji; undan je neki list pravil, de Dunaj ze 4 njih gnjezdisa (lože) ima. Bo pa še le tožil stari Krajnec.

O ti nesrečno dunajsko mesto,
De si postalo tako nezvesto!
Za rimskiga kralja se spoznaš,
Z nemškim cesarjem se štimaš:
Zdaj pa Jakobinarje imaš!

Protestanska tolerancija ali verska znašljivost.

Zmed nar manjših deržavic, v ktere je Nemčija razcepljena, je Meklenburg-Strelie; šteje namreč samo do 99.600 ljudi, veči del luteranskiga verstva. Judov je nekaj, katoličanov prav malo. Ker je meklenburški svet zadnji na severni strani Nemčije, in ker se ravno nje severna stran proti baltiskemu morju s svojo kulturo nar bolj napihuje in iše taisto (po Gusav-Adolfovi družbi) na naše južne

strani raztegniti, bi se mogla po pravici tolerancija tamkaj nahajati. Kako pa de je s to rečjo, razkazuje spet naslednja prigodba. De bi meklenburg-streliški katolici svojiga dušnega pastirja imeli, ondotna vlada ne dopusti. Samo to je pripušeno, de se vsak mesec po 10 dni misijonar iz brandenburškiga mesta Wittstock-a (na Pruskim) v glavnim mestu Novo-Strelie-u mudi, in Božjo službo opravlja. Zunaj tega in previdenja bolnikov je vsako dolgo duhovsko opravilo oistro prepovedano. Bil je poprejšnji misijonar iz Wittstocka enkrat kerstil otroka katoliških staršev, in zavoljo tega mu je velikovojvodska vlada v Streliecu prisodila kazen 50 tolarjev. Ravno tako se je zdaj godilo. Misijonar Bernard Jaeniš je bil 4. kimovca 1861 od verarskiga mojstra Günther-ja iz Strelieca prošen, de naj njegoviga novorojenca kersti: 7. dan kimovca je bil zato sv. opravilo namenjen. Tode ravno ta dan je misijonarju od vlade došla prepoved žugajoča 50 tolarjev kazni, ako bi kerstil; in de bi se zanesljivo zoper prepoved ne delalo, je bilo tudi verarskimu mojstru ravno tako žuganje poslano, de bo plačal 50 tolarjev, ako bo njegoviga otroka katoliški duhoven kerstil. Tako je mogel ubogi oec svojiga otroka luteranskimu pastorku pustiti kerstiti. Novi dokaz tedaj, česa se je nadjeti od severnonemške kulture! — Ali neki tudi judovske fantiče na kulturoslavnim Meklenburškim luteranskim pastorku obrezujejo? Kdo se tukaj ne spomni poprejšnjih časov, ko so kristjani na Turškim mogli svoje fantiče sultanu v davek dajati, de so bili v silovite janičarje odrejeni! — Smerlingovo postavo od 8. aprila t. l., ki avstrijsanskim protestantom tolikanj na roke gre in dobre Tirolce tolikanj žali, so nesteri zagovarjali s 16. členom nemške zavezne akte. Avstrija s tolikimi milijoni katolicinov se torej ravna po tem členu protestantom v prid; meklenburg-streliška derzavica, ktere obsega (49¹/₂ štirjaskih milj) dosti posestev grajsakov ne odmeri, sme pa brez opoveranja po luteranskim fanatizmu katoliško vero muciiti! Dr. Rechbauer iz Gradca je v derzavnim zboru na Dunaju ministra vnanjih zadev zavprašal, zavoljo kurheške vstave, zavoljo ktere, prav reci, Avstriji nič mar biti ne more. Ona ima dosti svojih lastnih homatij. Ali se bo neki v derzavnim zboru na Dunaji tudi kak glas slišal od meklenburške tolerancije?

Od tam se je le hudiga bati, zakaj odbor za verske reci je tam nasvete naredil, ki niso nič boljši od jakobinarških l. 1792—1794. Gorje sv. veri pri nas, ako bojo veljavo imeli! X

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Birmatih je bilo: 1. t. m. v Kranji 1112; 2. v Cirklah 513; 3. v Terziu 798; 4. v Radolici 1004; 5. na Jesenicah 349; 6. v Kranjski gori 300; 7. v Gorjah 434; 8. v bohinski Bistrici 462; 11. v Kamniku 1009; 17. v Cirknici 998; 18. Starim tergu pri Ložu 513; 19. v Blokah 549.

Iz Ljubljane. Iz množiga upanja zastran slovensine v ljubljanskim šolah bo mende vender nekoliko resnice. Gosp. Anton Lesar je dokoncal kersanski nauk, ki bo veljal za tečine in za prvi latinski odred, in že ga je dal visokost. škofijstvu v pregled. Bezj potem se bo dal v natis, tako de bodo učenci posamezne pole precej nasproti dobivali, ter jim ne bo treba pisati in se iz rokopiša učiti. Ravno te bukve bi utegnile služiti, saj toliko časa, de bi se druge izdelale, tudi za 4. odred začetnih šol; sej se lahko izpusa in obkrajuje, kar je preobširniga za mladino tega reda, kakor služi tudi „Kratki katekizem“ za več odredov. Zgodbe in evangelije za ta odred v slovensini že imamo. Čudno je pa, de se gospodje ne lotijo bolj gorece izdelave šolskih slovenskih bukev, ker je znano, de se s tem izgovoram slovensini pravice kratijo, ter nemški Miha le še dalje na zagujeno in priljubljeno staro kopito udriha.

Nižji gimnazijo v Kranji ali prve 4 latinske šole so svitli cesar 4. t. m. privolili in začela se bo, kakor se sliši, v sredi vinotoko (oktobra). Potem takem ne bo treba slovenske mladosti zavolj pomanjkanja prostora iz šole odrivati. Dostikrati ko so starši zavolj sinov že dolge pota imeli, jim zavolj stanovanja in živeža vravnali, bukve nakupili, in so se otroci že več tednov za prvo šolo pripravljali. — so jim bile pa vrata v šolo zaperte, ker se je skazalo, de se niso bili popolnoma Nemci, če so tudi poterjeno spričevanje skazali, de so zversili 4. začetni odred, za kterim prva latinska šola nastopi. Ako se kje ugovarja, de ne bo kam z mladostjo, ako jih preveč študira, je treba pomisliti samo to, de že več let vse slovenske škofijstva premalo mladenčev iz 8. šole dobivajo za svoje semeniša, akoravno si njih velik, ali sem ter tje nar večji del duhovski stan voli. Zraven tega, de naj bi se več ne zavalil slovenski mladosti kamen pred vrata latinskih šol, je pa še veliko bolj zeleti, de naj bi se za pomočke poskerbelo, po kterih bi se mladost bolj tečno in izdatno v lepim življenji izobrazovala. Sleherna zdrava pamet mora zapopasti, de je clovek raz poti, kteri čezdalje boljši ne prihaja. Kako zalostno je pa dostikrat slišati, de mladenči toliko manj zive vere imajo, kolikor dalje v šolah pridejo! Zel vene, drevo se sključi, telo hira, ako nima tečniga živeža; enako se duh cloveški zameri in tako zanikarn prihaja, de gerda duša poslednjic že skoz kožo svojo strasno podobo kaže, ako clovek pravo pot zapusti, ter po veri ne živi, naj je sicer še toliko učen in olikan. Kolikor bolj se nejevera, mesečnost, freimaurarstvo od zgorej doli košati in pase; toliko bolj si morajo katoliške šole temu modrasu ustavljati. Sveta je naloga učenikov, in težek bo odgovor tistim učenikom, kteri s svojim naukam in življenjem mladosti niso „in aedificationem“ ampak „in destructionem.“ Ako si ima mladenč v šoli pogubljenje nakopati, bi mu bilo bolje, de bi je nikoli ne vidil. In ako se bodo taki nauki nadalje razširjali, kakor jih nerazsvetljeni dunajski mestni svet za šole kuje, bi starši bolje storili, de bi sinove doma obderzali.

Iz Ljubljane. Ljuba „Zgodnja Danica“, ki svojim bravcam pogostoma pripoveduješ, kar po slovenski deželi lepiga in dobriga delajo v cast Božjo, olupsevale in obnavljaje cerkve itd., boš tudi meni dovolila, de popisem enako novino s Koroskiga in sicer iz slovenskiga kraja.

Zavoljo velike vročine in neprijetniga dima, ki se z ljubljanskiga maha, ko gori, cez celo okolico razprostira, sim tetas nekoliko bezal med gore, kjer hladne sapice in merzle vode cloveka krepčajo: Šel sim bil na Korosko v toplice kisle vode, Belah imenovane. Zdelo se mi je tam, de sim v dobrim zavetju proti vročini, in ostal sim ondi nek tri tedne.

En dan potovam v bliznjo dolino, ki se po slovenskim Korite, po nemskim pa Trogerthal imenuje. Ta dolina spada pod farno Ebriah, po slovenskim Struga. Kmetje iz doline imajo dobre tri ure pota do cerkve. Ker je pa dolina od vsih strani obdana z velikimi in grozovitno stermimi gorami, tako de se potok le med tesnim skalovjem doli vali, in ni moč ceste za vozé narediti, gre steza cez gore in je v več krajih precej nevarna tudi poleti. Vsak si torej more misliti, kako je še le v hudim vremenu in po zimi; in res se tu pa tam vidijo table, ki naznanujejo, de je kak popotnik v brzno padel in smert storil; posebno je taka nevarnost ob casih, ko se plazi vdrnajo. Tezko je zategavaljo prebivavcam one doline ob nedetrah in praznikih v cerkev hoditi k Božji službi posebno po zimi, in ni čuda, ako so po delj časa prisiljeni doma ostajati.

Sredi doline je kmetisko posestvo Pristovniiga. Ta kmet nekda ni imel več posestva kot drugi, po neki pravdi pa je na enkrat obogatel. Zda se usmili moz svojih sosedov, in oziraje se na velike težave prebivavcov, v daljno farno cerkev hoditi, blagodušno sklene na svoje stroške v sredi doline cerkev in hišo za duhovna zidati, in tudi zalogo

narediti, de se bo iz obresti duhovniku hrana zagotovila. Ko sim prišel v dolino pogledat, koliko se je že delalo v ti reči, sim vidil, de cerkev je že popolnoma dokončana, kar zadeva zidovje, streho in stolp, notranjih delov pa še ni, in hiša za duhovna je tudi že začeta, in temeljni zidovi že poldrugi seženj iz semlje segajo.

Zal mi je bilo, de nisim doma najdel tega verliga možaka, ki tako dobro obrača svoje premoženje. Zares zasluži, de se občno hvali taki dobrotnik, toliko bolj, ker se to blagodušno delo ne godi v kakim velikim ljudnatim mestu, ampak v samotni neznani dolini. Pač lep zgled daje ta verli kmet dobrim kristjanam, kako naj bi saj delama v čast Božjo in v prid bližnjih svoje premoženje porabili, kadar jih je sreča kje pričakala in so bogastvo dosegli. J.

S podnožja Stoloviga. Rad se oziram proti pečini Babjimu zobu tje, misli so še dalje tam, mislim pa na dneva dva, ki sta Bohinjcam, osebno Bistričanam v čast in vedni spomin.

Pervi je 11. vel. serp., dan Bistričanam v čast. Oznanjuje ga godba po delapustu sabotnim, ki se pomice iz Bistrice skoz vso bohinjko dolino na Bistrico in zopet nazaj; oznanjuje ga jutranje zvonilo, in ko prenehajo zvonovi, se godba bistrških fantov začne. Sin bistrški, č. g. Lovro Mencingar, je daroval ta dan prvi dar sv. maše Večnemu. Stregla mu je častita bližnja duhovšina, pa množica bogoslovcov, izmed katerih eni zvezani s tesnimi vezmi prijateljstva z njim. Pridigar grajski v. č. g. fajmošter S. Peharec, so z gniljivo besedo življenje sv. Lorenca vezali z življenjem, kakor bi moglo biti, duhovniga sedanjih časov. Po sv. daritvi se vsede svatovšina po navadi k mizam. Pri noviga mašnika mizi biti, si šteje Bohinjec v naj večji čast; ničen je, pa vesel in zgovoren; prepri se pri taki priložnosti ne vname, on čuti visokost mašnikoviga stanü, vé, da to je veselje pomenljivo, da ni trebn Bog. Po litanijah se vstavi pred farovžem muzika instrumentalna bistrška: petnajstletni in veči fantje piskajo ročno po sekiricah, čeravno sicer ne umejo družiga, kot s težkim kladvam mečiti železo. Hvala gre o tej reči g. bistrškemu šolniku K. Kristofu. Muzika, čeravno je bila pred farovžem, bi v vsakim kraju ne hasnila, to je bila pa vsa nedolžna: ni bila še terda noč, ze so počivali mladi godeci s svati vred vsak na svojim stanisi. Ponedeljik, 12. dne u. m., se napoti nekoliko družbe na jezero bohinjko. Ob kraji pri sredi jezera stoji cerkva, posvečena sv. Duhu, to se je namenil darovati novomašnik svoj drugi neskenčni dar. V veselim petji se zibajo daritve iz cerkve naš zagovornik na Dunaji, slavni dr. Lovro Toman, ki je skoraj pri vsi sv. maši klečal, in molil, menim, sv. Duhu v pomoč prosil, in za svoje zdravje. „Nisim mogel večeraj pri vaši maši biti, sim pa danes,“ je rekel novomašniku. Pozdravi ga nekdo iz družbe: „Dokler se bote poganjali ...,z Bogam za narod,“ kakor ste rekli, smo na vaši strani.“ Priterdi, in menim, da je možev značaj neomajljiv kot hrib in hrast, da bo zvest vojak sv. vere, krepek junak narodu. — Pelje nas čelnič po jezeru nazaj. Z Bogam Bohinjci! z Bogam novomašnik! sv. Duh pa naj te razsvetluje po morji življenja.

Drugi dan Bistričanam v blagi spomin je S. kimovec. Pršli so saboto-večer koj po šestih Milostivi naš knez škof Jernej na Bistrico. Streljali niso: glušiven grom je stresal nebo, svetila je pa nebeska luč; z nizave glas pozdravilni je bil le vbrani glas zvonov. Prihodnji dan pa so delili Milostljivi zakrament sv. birne. Imeli so peto sv. mašo in so pridigali po sv. maši. Velicastno je donel Njih glas po bistrški cerkvi. Rekli so da ne vedo družiga bratam svojim oznanovati, razun „Kristusa krizaniga.“ Opomnili so človeških praznih upov, izgled k temu jim je bilo letašnje leto, merzlo ko bi bilo imelo toplo biti, obetavno pozneje, da je up že rane poprejšnjih let celil, pa suho zopet, da bo v marsikterim kraju lakota protila. Toraj vse ze-

meljsko za nič štejte; išite le, kar je gori, vam recem, saj mi morebiti ne bo dano več tega sv. kraja do vas spregovoriti. Po pridigi je birna. Kot pri novi maši, so se tudi tu skazali Bohinjci mirne; lepo so se vstavljali v verste, ko so pa birmani zapoverstvo se k gg. izbrisovavcam pomikali, se je vstavila že druga versta. Če je bil kdo pred na versti, se mu je umaknil drugi, še klobuk, ali kaj družiga mu je postrežljivo poprijel. Neotesanosti, ki se vidi drugod, ni bilo. Pri mizi so v. č. g. fajmošter Janez Kovačič se zahvalili Milostivimu v imenu Bohinjcev, ktere so zraven sv. birne še počastili, da so jim sv. mašo peli in pridigali, da bodo gotovo v nezbrisljivim spominu ostali vsem v Bohinji, ne le birmancam.

Zahvalijo se zopet Milostivi gospodu, ki jih imenuje, kdor jih pozna, duhovniga očeta po volji Božji, in pravijo: mislim, fara je po takim fajmostru osrečena. Popoldne so Mil. škof bili pričujoči pri petih litanijah. Zvečer se oglaš pod oknam godba bistrških fantov.

Neprenehama Mil. škof gledajo z očesam veselim mlade godec, katerih so še eni v letih otročjih, in njih vodja, omenjeniga učitelja; čudijo se večkrat, da od velike noči so se naučili toliko, pa prepovedo tudi šolniku v prijaznosti svoji, naj se ne trudi zanaprej več do polnoči z njimi. 9. kimovec ob sedmih zjutraj so brali sv. mašo; danes pojejo bistrški pevci in pevke, kmetiški, pa po sekiricah izučeni, slovenske, kakor so peli večeraj pri slovesni sv. maši samo latinske. Niso se mogli Milost že večeraj precuditi olikaninu in mehkimu glasu; danes pa pokličejo pevke pred se; potem pa še posebej govorijo s šolnikom neutrudnim. Vsakimu radodarni knez darilo v spomin izročé. Ob osmih se peljejo spremljani po g. domačim očetu k divjimu jezeru bohinjškemu, lahki čelnič nese kneza škofa do kraja. „Kjer bistra vanjga pribobni Savica.“

Veseli so ves čas bili Viksi pastir v Bohinji. Mislim, da Jih je veselil domači lepi red, gospod fajmoštrova znana prijaznost, ki ni napeta, mirnost pa pobožni duh Bohinjcev, vas prijazna in čedna; z daljave pa so gledale nanje ponosne gore bohinjke in mirne, le bladen veter; od tod in gorsko zvonjenje čed je bil sem ter tje miru nasproten glas z bohinjkih planin.

Danes krog treh popoldne gredo Milostljivi škof. Ob slavoloku stoji šolska mladina z vejicami. Kakor je slavolok v saboto kazal besede: „Česen, ki pride v imenu Gospodovim,“ govori danes slovensko slovo: „Hvaljen bodi Jezus Kristus.“ Maloktero oko je bilo suho ob slovesu. „Kako miho pojó zvonovi,“ pravi eden; „sedenkrat sim ze doživel tako slovo, ga ne bom več,“ pravi starček o palci; „moj naj lepsi dan je današnji,“ pravi šolnik. Z otoznim seream gledajo Bohinjci za Njih Milostjo, Bog naj bo na vsih Njih potih, mislijo drugi, in če on hoče, naj pridejo zopet v povelji Njegovim otroke naše poterjevat v letih, ko se življenja bor zacenja. Naša vera je terdna, kot skale naše; čisto je serec, kot jezero, nad katerim si se zibaš. Z Bogam! naslednik aposteljnov, kot si se imenoval sam, tvoje besede so nam v sereu. Ne vemo družiga, molili pa bomo hvaležno za našiga škofa, da bi jih Bog ohranil v veri, upanji in ljubezni; škof naj pa molijo za nas Bohinjce.

T. Zupan.

Na Poljanah pri Kupi. 15. kim. Leop. Podgoriski. — Kako bogosluzni in blagodusni, kako pobožnega serec so bili naši očaki — nekdanji Slovenci, temeljito dokazujejo mnoge cerkve, ki so jih nam stavili. Kjer in kamor se obrneš in ozreš, po zemlji domaci, povsod ugledaš obilo cerkvá, razstavljenih po visinah in nizavah, po gricah in planjavah. Naj velicastniši pa je pogled na prisojne, krasnomile grice in na visoke gore, kjer v davnih casih sozidane lepe prijazne cerkve počivajo, enako belemu labudu na jezerskem poveršji. Med vsemi Slovani je najpervo Slovenecem zasvetila luč kersanske — edinoprave vere. Radi in z velikim veseljem so jo sprejeli. Presinil je blage, mirne

serca njihove neki pobožni duh, ki ga niso premogle zatreti in zamoriti vse kobne (nesrečne) nevihte, ki so hrumele v raznih nemirnih časih čez miroljubne Slovence. Da pa tisti pobožni duh vedno še veselo in živo dije v narodu slovenskem, očitno priča neznano veselje Slovencev do zalih cerkvá in pa veliko spoštovanje, ki ga skazuje visokočastitim svojim duhovnom neutrudljivim oznanovavcem edinozveličavne vere! Ne presilijujem in ne zinem brez premislika, če rečem, da Slovenec prave korenike, ne poptujčenec, ki se je Bogu in narodu izneveril, je za Božjo čast ves vnet in goreč, tako, da bi dal zadnji krajcar od sebe, samo da mu je tempelj Božji zal, povečičavno okinčen. Je pa tudi res — prav res, da ga nič bolj ne diči, kakor sosebno spoštovanje do vsega Božjega in svetega, prava vera in pa neomahljiva ljubezen do svojega jezika. Le samo vera in narodoljubje ga mora vzdržati, Bogu in cesarju zvestega in tedaj srečnega ohraniti. Ni je reči, ki bi ga bolj vnela, kot ravno jezik in prava edinost njegova vera — pravi izvirek stanovitne ravnopravnosti, vesvoljne pravice in blažene sreče in zadovoljnosti. Al danes ta dan jih je mnogo, ki glasno skovikajo in svojeglavno terdč, da Slovincu vera prededov njegovih ni več tolikanj sveta, in da ljudstvo vedno brezbožniši prihaja. To veljá le od tistih, bi jez djal, ki so se narodu svojemu izneverili; zakaj taki so vsikdar tudi slabi pravoverci, česar se slednji lahko sam prepriča. Tuji živelj, kterega se niso zadosti navzeli, druge šege in drug jezik, — vse to jih je popačilo, jim prejsnje dobro serce zamorilo. Radi bi bili tuji, pa jim ni moč, domači pa nečejo ostati, ker so jih morebiti previsoke domišljije o ptujem življu prešinile, ali pa ker so jim domačini in domačinstvo „zu obskur.“ Enaki ljudje naj bi pomnili naslednjih prav resničnih verst nekega nemškega pesnika:

„Bleibet im Lande, und náhret euch redlich,
Rúcket zusammen und füget euch fein.
Mache nur keiner zu breit sich und schädlich.
So ist das Land nicht für alle zu klein,
Wollet nur selbst euch nicht drängen und reiben.
So ist für Menschen im Land' noch zu bleiben.“

Bi mi bil dosti krepek glas dan, sel bi na verh naj visokejega hriba na Slovenskem, na sivoglaví Triglav, in govoril bi zverh njega te verste vsim onim, ki jih zavedljejo, da bi se vendar enkrat predramili in zavedeli. — Gredočimu po grapasti, za hojo in vožnjo zelo težavni cesti od Cernomlja verh Tanče gore, se odpre razgled po kamnatem poljanskem svetu, in tje čez prodko Kupo po horvaškem hribovji, kodar se poslednjo polovico mesca vel. serpana in minule dni tekočega mesca hajduki — utekli vojaci — klatijo, in zdaj tu zdaj tu koga oropajo in celo Poljancem veliko skerbi in straha prizadevljejo, posebno pa, ker je te dni prišel nekdo izmed njihove kardeli ogledat Stari Terg, poljansko farno vas. Hodil je po vasi okoli od hiše do hiše, in ponujal sladkor in kavo prav po ceni, rekoč: da hoče vse na večer donesti, ko bo mogel varniše barantati. Najedel in napil se je pri nekem staro-terškem gostinčarju, potem pa zginil in nič plačal. Unesel je blezo 5 for. Preden je k južini prišel, je mende celo obližje ogledal. Čez kaj dni je spet prišel, pa ponoči. Terkal je na vrata pri gori omenjenem oštirju in ponujal kavo, ko je pa še ljudi čul in čutil gospodarja, ki mu je odperat šel, jo je popihal. Da se vernem. Med mnogimi cerkvami poljanske fare se vidi s Tanče gore tudi neka druga kipeti v zračne višine na hribcu Pargi. Parga se steguje ob poljanskem polju in mejo med belimi Kranjci, ali prav za prav med Krajci sploh in med Kočevjem. Cerkev ta je čisto zapušena odzunaj in odznotraj. Spada pod kočevsko ekspozituro „Dolenji log.“ Pred mnogo leti, ko se je še služba Božja v nji opravljala, je bila posvečena sv. Duhu; zdaj pa se ne mašuje več v nji že kar so Bosnjaki ropali tod okoli in pa drugod na Kranjskem. Nosili so nek, kar so naropali, v to cerkev. Klali, kuhali, pekli, jedli, — vse

to so delali v njej, zadnjič so jo pa še oropali. In odkar se je to zgodilo, jo gloda ostri zob nemilega časa. Zdaj pa so za čast Božjo vsi vneti v. č. gosp. Germ, župnik omenjene ekspoziture, sprožili, da naj bi se popravila, v kar je ljudstvo njih fare koj in z veliko radostjo privolilo. Že se pobera denar za popravo in olepšanje revne, zapuščene cerkve. Pričeli jo bojo pa še le k letu popravljati, ker je letos že prepozno. — Tudi poljansko farno cerkev krasijo odznotraj in odzunaj. Verli g. fajmošter Merzel bi jo bili že zdavnej radi ozaljšali, pa ni bilo moč. — Tudi tukaj je bila to leto tako huda vročina, kakoršne že mnogo mnogo let ne pomuijo. Prehuda suša je popalila vse senožeti in livade. Gozdi so bili že minuli mesec močno goli, opaljeni kot mesca vinotoka, polje pa tudi slednji dan bolj žalostno, vsa narava je umirala. Živina je kaj časa hodila derzat po goli, čisto opustošeni, malo da ne že puščavi enaki zemlji; nazadnje pa je niso hteli že več iz hlevov goniti, ker je s pašnikov vselej bolj lačna prišla, kot je šla z doma. Dolgo dolgo ni nikak oblak skalil modrega neba. Včasi se je na večer pripravljalo za dež, ponoči se je nebo spet razpravilo in zjasnilo, da je bilo zjutraj spet jasno kot ribje oko. Vse je tugovalo: ljudje, njih živina, in kar je le lezlo in gibalo. Poljanec je sicer vesel, židane volje skor zmir, da poje kodar hodi in kjer je, ali tačas je molčal, le tam pa tam se je kak tužen glas začul. Krilatih pevcev tičev petje je čisto bilo umolknilo. Le še vrabec se je včasi oglasil na kakí veji ali kje drugej v senci, pa prav žalostno. Ljudje so se zbrali sleherni dan in so hodili od ene cerkve do druge dežja prosit v procesii, al vsemodri, pravični Stvarnik ni dolgo dolgo uslišal zdihajočih, ječečih in milo — premilo prosečih rév; zadnjič pa so vendar neprestane goreče molitve in prošnje prederle sinje oblake. Bog je postal na suho, zelo žejno, silo razpokano zemljo precej dežja, in odtistihdob diha zemlja vsaj ponoči življenje, ker dobiva precej obilno rose, kar jej mnogo pomaga, dasiravno podnevi solnce zmirom še malo pripeka. In kar je dobila suhotna zemlja betvico potrebne dežja, si je narava veliko opomogla: zelena trava je jela veselo riti in bosti iz zemlje, golo gozdno drevje pa je pričelo v novo poganjati, cvetlice kazati se iz zemeljskega naročja. S pridelki je nedorečeno slaba; sadja ni nič nikjer tod okoli, sosednji Kočevjarji ga pa imajo jako obilo in tudi poljščina jim je kaj lepa. Naj bo toliko zadosti za to pot! Z Bogom!

Iz Rima piše gospod provikar Kirchner: „Z nar večim veseljem ti naznanim, de je serafinski red srednjeafrikanski misijon popolnoma sprejel, in sv. Oče so ga za redovni misijon poterdili. Zdaj še veliko defintorstvo tega reda dela cerkveno vredbo (kanoniško konstituiranje), v. č. O. Reinthaler (iz Gradca) pa tačas na povelje redovnega generala z vsimi potrebnimi pooblastili popotva po redovnih okrajinah avstrijskih in nemških, de bo sklicoval potrebnih mašnikov in nemašnikov (laikov), kterih ima biti 50, veči del laikov. Kar se jih ne bo unkraj Planin dobilo, se bodo iz laških okrajin domestili. Tako je upati, de je misijon zavarvan v prihodnje, in hvaležin sim Bogu, ki me je — nevredno orodje — milostno ohranil, de se lepo, blago in katoiško delo ne le otmè, temveč se za veselo in mnogoupno prihodnost prihrani. Ravnokar mi je prevzvišeni kardinal propagandini prefekt naznanil, de je terdna volja sv. Očeta, de misijon naj ostane apotoljska namestnija (Vikariat) pod vodstvom serafinskiga reda. Do konca vinotoka (oktobra) mora nova odprava odriniti, če ne, bo prepozno za to leto. Bolj natanko besedno, ako mi bo dano, se s teboj v Ljubljani ali kje drugej sniditi.

Razgled po keršanskim svetu.

Družbe. Katoliški listi svetvajo, de naj se zoper satanove misijone, zlasti pregrešniga časništva zbirajo ka-

toliške družbe, ker le zbrane moči se zamorejo zbranimu sovražniku vspešno ustavljati. Družba za vedno česenje sv. Rešnjiga Telesa gotovo ni poslednja med takimi družbami.

Dunajska družba katoliških rokodelcev je verh družih obilnih darov undan spet dobila 1000 gold. od nekiga monakovskega mestnjana za tistih 300 gld. letne podpore, ki jih je dunajski mestni svet temu društvu odrekel, zato ker je katoliško. — Enako plačilo bo dobila katoliška Cerkev sploh za rope, ki jih mora terpeti sedanjo dobo. Sovražniki jo želé in mislijo zatreti, nasledek bo pa, kakor vselej: sovražniki bodo osramoteni, premagani, po mnogoterih potih poniževani; katoliška vera pa bo kakor naj častitljiva zmagovavka s stoternim sadam vojsko zapustila. Nekdaj je bila kri spričevavcov seme kristjanov, zdaj pa bodo ropi, obrekovanja, preganjanja in laži po časnikih tako seme; vsak mahljej na nevesto Kristusovo bo zbudil sto serčnih vojsakov za njo.

Té dni je šumel po Dunaji glas zastran preméne ministerstva in njegovih osnov v nekoliki prid federalistiške strani; Bog daj tudi v prid katoliške vere, njenih naprav in korist!

V Laa ob Taji je neki fant te dni družiga fanta z nožem zaklal do smerti, eniga pa na obrazu nevarno ranil. Vzrok prepira in morije je bilo dekle, ki je imelo tisto gerdo, nesramno znanje zdaj z enim, zdaj z drugim zanikarnejem. To so nasledki tiste nesramne ljubezni, ki jo marsikteri pesniki v svojih nečednih pesmih preslavljajo. Ob ravno tem času se bere, de je več srenj iz tih krajev (Ober-, Unterlaa...) poslalo prošnje do deržavniga zbora, v kateri zagovarjajo tisti neverski sklep dunajskiga mestniga svetovavstva zastran ločitve šole od Cerkve. Kjer gospodarijo take nekeršanske misli, ni prav nič čudno, ako se godijo morije iz ljubomornosti. Sicer pa zastran te in družih prošinj od ondot pripoveduje Volksfrd., de izvirajo od nekterih dunajskih lajnežev, ki so se po unih krajih klatili in ljudi zapeljevali k podpisam tih prošinj, ki jih večí del še umeli niso.

Zagrebski deželni zbor je v seji 14. t. m. mende sklenil, de jezuiti ne morejo biti gimnazialni učenci v trojednim kraljestvu. — Enaki kakoršnemu koli katoliškemu redu sovražni sklepi bodo javalne zboru v slavo, še manj deželi v prid.

Beneški patriarh je menda za smert bolan.

Na Pemskim bodo neki po sklepu deželniga poglavarstva naslednje gimnazije: 10 čisto čeških, 7 v obojnim jeziku, 6 čisto nemških. Koliko jih bo na Slovenskim čisto slovenskih, ali koliko saj v obojnim jeziku, ki smo mende saj toliko slovenski, kolikor so Pemci češki?

Solske bukve češkiga jezika za Nemce v nemških glavnih solah je ministerstvo že pred delj časam ukazalo spisati.

V Bernu se je napravila družba duhovnov, ki se imezuje „Dedinstvo sv. Prokopa.“ in ima namen, na svitlo dajati „učene dela katoliško-bogoslovskiga obsega v češčini.“ O sklepu duhovnih vaj v Pragi 23. vel. serp. t. l. je bil sostavljen odbor tega dedinstva, v katerim so korarji, profesorji in dušni pastirji. Začasni vodnik je g. Karol Vinařický, korar na Višehradu in vrednik „Časopisa kat. duh.“ Tisti dan je štela družba 4 vstanovnike, ki so po 100 gold. vložili, 7 družnikov po 50 gold., 41 deležnikov po 10 gold. in 62 podpisnikov in naslednjič se je družba kar hitro razširjala. Poslale se bodo vabila v vse slovanske škofije k pristopu, povsod se bodo vodniki vstanovili in pisavci naprosili. — Ali bi ne bilo prav, ko bi družba kje tudi v družih slovanskih narečjih sem ter tje kako delce na svitlo dala? Tako bi se razširjala slovanska vzajemnost, pa nar ložeji bi se drugi družih narečij priučevali; bukev bi se silo veliko več spečalo.

Nemško. Volksfr. pripoveduje iz „Indep. belg.“ de se bo pruska kraljica, vdova Elizabeta, h katoliški veri nazaj spreobrnila. Bog daj, de bi bilo to res! Ona je

hči rajnkiga bavarskiga katoliškiga kralja Maksimilijana I. in njegove druge žene kraljice Karoline, ki je bila luteranskiga verstva, rojena leta 1801, omožena od leta 1823 s pruskim kraljevičem, ki je kot kralj Friderik Vilhelm IV. l. 1860 umerl, in sestra nadvojvodnje Sofije in vojvodnje Ludovike Vilhelmine, ki ste matere njih ces. kr. Velicanstev Franca Jožefa I. in Elizabete. Sedem let je omenjena Elizabeta na pruskim dvoru še v katoliški veri ostala, ali vedno nadlegovana od pruske protestanške kraljeve hiše, zlasti od princa Vilhelma, je 6. vel. travna 1830 od katoliške vere k protestanski odpadla. — Ravno tak odpad je storila tudi katoliško rojena grofujca Avgusta Harrach, ki se je l. 1824 s pruskim kraljem, vdovcam Friderikam Vilhelmam III., na levo roko omožila in dobila ime kneznja Liegnitz. Kako je pruska kraljeva hiša za povzdigo protestanstva že od nakdaj skerbela, pristavimo tudi tole. V Vürtembergu je bila vojvodska vladajoča hiša od leta 1712 katoliške vere. Ali vladar Friderik Evgenij je pri pruskim kralju Frideriku II. (Velikim) vojno službo imel, se tam oženil l. 1752 z Dorotejo, hčerjo brata Friderika II., in ta zmešani zakon, neprenehano nagovarjanje Friderika II., kateri sicer nobene vere ni čislal, in družih udov pruske kraljeve hiše je bilo krivo, de je Friderik Evgenij dovolil, de so njegovi otroci v luteranstvu bili zrejeni. Tako je kraljeva hiša v Vürtembergu v krivoverstvo prišla, v katerim je še zdaj.

Ako ravno se Nemčija s svojo kulturo tolikanj napihuje, vender katoličana žalost obide, de pri tolikih vladarjih, med ktere je ona razdeljena, so, razun avstrijske cesarske hiše, zdaj samo kraljeva saksonska in knežja lichtešteinska hiša pri vsih svojih udih katoliške. S-n.

Liberalni listi so te dni dosti zvečili od neke adrese od družbe (pseudo-) „liberalnih klerikov“ do sv. Očeta v prid italijanske „unije.“ Desiravno je ta adresa „susmarija“ brez imén tistih „klerikov“, namenjena, prsto ljudstvo slepariti, je vender dosti imenitna za pogovor tistim časnikom, katerim napeljuje vodo na njih mlin. Njena nagla razšira po vsi Italiji kaže, kdo se ž njo peča.

Zastran laških homatij je mojster lucifer zopet zalo pismo pisal Napoleonu (Münch. Sonntagsbl. št. 36). Peklensek pravi stisnjeno nekako to le: „Moj sin, za te se zopet dan bliža, ki je zmed tistih, ki so s kervjo zapisani v bukve tvojih del. Lani si mi Lamorieiera in njegove zveste s tenko predenim izdajstvam vojskini mesarici zročil; Kastelfidardo in Ankona itd. hočejo imeti obletnico: jo boš mogel napraviti, moj sin! Ni mi že dosti, de papeževce s šivankami bodeš, ne bil bi zadovoljin, ako bi ti tistiga močniga orleanskiga štempiharja v jeco sunil, ki križ nad vsim Francoskim povzdiguje in černake zoper mogočno rovarstvo oserčuje; zakaj škof ni nikoli zmagovitniši kot takrat, kadar je v okovih in njegova srenja na kolebnih zanj moli. Imaš prav, de omahljivce s častnimi tračički nase vlečeš itd., pa to mi ni dosti. Ne Francija, Italija je ledina tvoje slave. V zavezi z Viktor-Emanuelam in Garibaldam si Italijo od gorejniga do dolejniga konca v kri in žalovanje zagernil; beli savojski križ ste v španovii z nezbrisljivo sramoto ogerdili. In ta oskrunjeni križ nar hušji leži na ranjenim sercu stariga kralja mašnika, ki še zmiraj v Vatikanu stoluje. Za toliko bi bil z vami zadovoljin, ali jest sim časti lakomen, kakor ste vi človeški otročaji, moja častilakomnost je vse drugač nenasitljiva kakor pa vaša. Že let in dan stojite pred Rimam, moja volja pa je, de komedijo dokončajte! Za vaš prepír, vi nevošljivci, kdo bo Rim imel, je meni toliko mar kakor nič, samo de ga Pij IX. nima. Hočem pa pokazati sadaj še enkrat, de sim jest poglavar sveta. Naprej tadaj, moj sin! ko je bil Kavur na smertnim odru, sim bil pokukal v tvojo dušo, in sim vidil, kako te je mraz prehajal, in tudi v globočini tvojiga serca se je bilo zabliskalo in oblaki smertne sence so šli mem tvojih kalnih oči, ko je bil Stari casov z močno roko strelo v Turin spustil. Bil bi ti takrat od-

stopil, pa Orsinitova pošast te je bila prišla strašit o pravih času in ti je ukazala: „Naprej!“ Še tudi živi Rudio, ki te ima o slabih trenutkih opomniti, kakošno dolžnost imaš do visokiga svetovavstva mojiga rovarstva. Sej te je ravno kar les čez prekop opomnil, de tvoja naloga ni doveršena, dokler Petrov stol stoji. Naprej tedaj! še enkrat rečem. Zazeluje me vediti, kako bo s sedeža stopil, v pregnanstvo ali v smert šel ta Pij, ki ga bolj sovražim kot kteriga si bodi njegovih prednikov. O sladko mi bo gledati, kako se bodo njegovi zvesti otroci tresli, kadar bodo peklenske vrata s svojim plemenam igrate krog Petrove skale.

Iz Genve gre skorej neprenehama sardinska vojna na spodnje Laško. Tolike sile vojašine bodo mende saj „pešico tolovajev,“ kakor kraljeve imenujejo, premagale in razgnale?

V London-u je bila 15. mal. serp. pred veliko množico visoko plemenitih oseb, katoliškiga in protestanškiga duhovstva posebna igra. Znana „Fabiola“ kardinala Wiseman-a, prelepe bukve od marternikov prvih stoletij, je bila dramatično izdelana in igrana. Prezala tvarina za serčne mlade slovenske pisavce. Kdor ima še kaj cekinov, dobro delo stori, ako jih kakin 15 ali 20 nar boljšimu dramatičnimu izdelku „Fabiola“ za darilo ali premijo odkaže.

Iz Carjigrada se sliši, de se je del greškiga duhovstva (kteriga ravno, ni rečeno) želi z rimsko Cerkvijo zediniti, s to pogojo, de svoje jutrovske obrede ohrani. — Zraven tega, de so greki, ločivši se od Rima, zapustili steber resnice in studence žive vode, bi mogli tudi pomisliti, de so v strahovanje za svoj odpad turškemu jarmu zapadli, kjer so že toliko groze preterpeli, in le njih povernitev v katoliško Cerkve je zaupljivo edina pot k nekdanji svobodi in k boljšim dnevam.

Domače duhovne vaje,

sveto živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Mlačnost in lenoba v vojski zoper zunanje in znotranje skušnjave človeku novo in poboljšano življenje težavno dela. Tacih skušnjav pa je legijon. Vojska je človeško življenje na zemlji. To je skušal že terpin Job in skuša slehern, kdor koli se hoče in želi zveličati. Pripravi se tedaj na vojsko, vojskuj se serčno in glej, de zmagaš, sej terpelo ne bo dolgo. Gospod sam ti je dal v roko dvojno orožje, ktero ima vse drugo orožje zoper tvoje sovražnike v sebi. „Čujte in molite!“ (Mat. 26.) je to orožje.

Čuj, glej, strezi nase, na svoje nagnjenja in čutila, na svoje roke in noge, oči in ušesa. Čuj ob zoru in mraku, doma in zunaj doma, pri delu in počitku, pri molitvi in premišljevanji, ko si sam in kadar si z drugimi. Čuj in gasi, ko se ogenj v počutkih hoče vneti; gasi in kliči (v nar svetejši imena), ako začunja goreti; beži, ako plemen za teboj sega; beži rajši čez hribe in doline, kakor pa de bi te grešni oginj dosegel. In ko bi bil lev smertniga greha vender v tvojo dušo zašel, kar Bog ne daj! nikar z njim k počitku ne hodi, temuč če je kako mogoče, pojde še tisti dan v bližnjo cerkev in se skesano in odkritoserčno spovej. V španjolskih samostanih sv. Franciška so imeli lepo šego, de je ob devetih zvečer šel eden bratov po vsem samostanu, je na vrata vsake stanice poterkal, ter je prebivavcam glasno zaklical, de naj še očenaš zmolijo za tiste, kteri v smertnim grehu zvečer k počitku gredo. O kako tehtna, kako v živo ginljiva je ta kratka pridiga! Kako ona s kratkimi besedami v serce piše nevarnost in prederznost nesrečnih, ki jih ni groza s smertnim greham k počitku iti! O de bi se taki počitek ne spremenil v večni nepokoj!

Kadar skušnjava naraša, ali se kakor nesramna muha brez prenehljeja v tebe zaganja, razserdi se nad toliko prederznostjo in začni moliti. Z mečem sv. Mihela pahn luciferja z vso njegovo derhaljo iz nebes svoje duše. Mi-ka-el? Kdo je kakor Bog? Si mar ti, napuh, kakor Bog? ti lakomnost! ti denar! ti nečistost! ti požrešnost! — si ti kakor Bog, ki se mi vsiluješ, in mi hočeš poropati Boga in njegove nezmerne zaklade in lepote. — mi hočeš vzeti njegovo prijaznost, mi hočeš razdreti prebivališče, ki mi ga je za mojo zvestobo v svitlim raju pripravil? Kaj mi hočeš dati, s čim mi namestiti škodo, ako mi tolikiga Boga in njegove neskončne darila odneseš! Tako premišljevanje te bo oserčilo in boš molil s kronanim pevcam: „O Bog, glej na mojo pomoč! Gospod, hiti mi pomagat!“ (Psalm 69.). In spet boš ponovil sklep in storil osnovo, po kteri boš pri vsih napadih Bogu zvest ostal. — Sin slovečiga poslopničarja ali zidavca je svoje dni nesel papežu lep načert svojiga očeta za šempetersko cerkev v Rimu. Papež, vidivši prezalo risanje, silno razveseljen pelje malička k svoji pisavni mizici, izleče predalce polno zlatih denarov in mu reče: „Tu-le zagrabi, deček, — plačilo bo za lepo risanje, ki si mi ga prinesel.“ Fantek, vreden sin s tolikimi dušnimi zmožnostmi obdaraniga umetnika, papeža začuden pogleda in reče: „Sveti Oče, Vi sezite v miznico, imate veči pest kot jest.“ Tako delaj tudi ti s svojim Bogam v nebesih, ki ima zlatá vse dušne in telesne pomoči zate v nar veči obilnosti: prosi ga, kadar si v sili. Ako tudi v božjo denarnico sam ne sežeš, de bi si sam izvolil, kar bi naj rajši, postavim, od vsih skušnjav rešen in prav miren biti: bo pa tvoj Oče nebeški vanjo segel, ki ima veči perise, in dal ti bo veliko več, kakor bi si sam zajel. Dal ti bo moč v skušnjavah in stanovitnost do konca za slabo risanje tvojih svetih namenov, sklepov in dobre volje. — in ako vero imaš, ti je znano, de za tem nasledva večno plačilo.

Duhovske zadere.

V ljubljanski škofiji. Fara sv. Križa pri Teržicu je gosp. Mat. Keršmancu, lokal. v bohinski Beli podeljena, bohinska Bela je tedaj 23. t. m. razpisana; fara Kovor pa ondotnemu namestniku Fr. Vohincu; Glogovica lok. je gosp. Jan. Zupančiču, duh. pom. v Maravčah, podeljena. Naslednji gg. so postavljeni in prestavljeni: Jož. Preša, novoposv., v Koprivnik; Jan. Zau iz Koprivnika na Trato; Lor. Mazek, novoposv., za beneficiata na Vače; Boštj. Čebašek iz Šmarje v Sovro; Andr. Stritar s Sovro v Dob; Janez Ankerst iz Kranjske gore v Šmarjo; Lor. Urbania, novoposv., v Kranjsko goro; Lojze Telijan iz Čermošnic v kočevsko Reko; Lenart Potočnik iz Reke v Mozelj; Janez Kapus iz Postonje v Moravce; Janez Dolničar iz Komende v Postonjo; Fr. Boštjančič iz Doba v Komendo.

Dobrotni darovi.

Za atrik. mis.: E. K. 1 gld. — Za g. Olivieri-a: Bratovš. sv. Ursule 2 gld., pobožna duša 40 kr. — E. P. za cerkev sv. Cirila in Metoda v Pragi 10 gld., za novo cerkev na Selih 10 gld. — Za sveto Detinstvo s Turjaka zročeno prejeli.

Pogovori z gy. dopisovavci.

Čit. v Terstu: Naročeno. — G. S. Smo prav bvalezni za spise; uniga nismo nič nazaj dobili, in bo javalne kaj. — G. H.: Hvala! Spis drugi pot. — G. L.: Za poslano hvala lepa! omenjena prestava bi bila zdaj že mnogim odveč; za pesmico je bilo takrat prepozno, pozneje je bila nekoliko pozabljena, — je pa prav kakor ste storili.